

1521 atque, ut damna sarcirentur, petatum. Principes militum facinora partim detestari, partim excusare conati, captivos restitui iussere.

Helvetii tandem Ollo trajecto, hostium castris se adjunxere, ingenti omnium admiratione, quod, qui nunquam invicem dimicare consueverant, pars Gallorum, pars Hispanorum stipendiis merentes infesta in se invicem signa ferrent. Verum non alia re, quam pecunia duci, ali, & contineri exercitus compertum est. Ceterum novo rei exemplo percussæ procerum mentes ad conciliandos animos bellicosissimæ nationis, armaque iisdem auspiciis connectenda nuntios utrinque mittunt, qui ad illos, quos Sedunensis Cardinalis in Italiam duxerat, profecti fuerant, in itinere deprehenduntur; qui ad Gallorum exercitum designati erant, mandata exequuntur: pessimo consilio, non absque infamiæ nota, sub adversis signis ab eadem gente pugnari, civilia arma nunc primum acui, atque exerceri: quonam impetu, quo cæstro perciti furerent? fera corda mollirent, ab infausta militia discederent, in patriam redirent, neve partam a majoribus gloriam, neu florentem Rempublicam foeda contentione commacularent, ac miserrime distraherent. Hæc tantum apud eam gentem potuere, ut plerique Lautrechium auri, argentique inopia laborantem deferrent, ac per summum dedecus prisco amicitiae jure, recentique Gallorum foedere posthabito, in patriam reverterentur. Hujuscemodi moribus vel loci natura, vel domestica disciplina ea gens imbuta est, ferocia, ingenti spiritu, bellica virtute, nostra, patrumque memoria illustris, sterili solo, montium angustiis, saxorum crepidinibus fere inaccessa. Ut pauca inter se, eaque potissimum religionis causa, bella exercere; ita quamplurimas in Europa pugnas alienis stipendiis edidere, quibus Helvetio nomini ingentem gloriam, egregios titulos peperere: quæ eximia bellicæ virtutis decora (ut nil undequaque perfectum mortalibus natura concessit) inconstantiæ, tumultus erga duces, ac parum sinceræ fidei notis nonnunquam aspersa fuere. Helvetiis dilabentibus, cum exercitus robur imminutum, ac fortunam trepidare Lautrechius inspiceret, anxius animi, ac de rerum summa sollicitus, præsidio Cremonæ, & Pisleoni relicto, castra ad Cassanum admovit,

ut